

Αρχαιολογική και παραδοσιακή διαδρομή – Συνοπτική παρουσίαση

Σαμοθράκη, το νησί των Μεγάλων Θεών, των Μυστηρίων και της Νίκης

Αρχίζουμε με την επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο του Ιερού των Μεγάλων Θεών στην Παλαιάπολη

Ο Αξίερος, η Αξιόκερσα, ο Αξιόκερσος και ο Κασμίλος, δηλαδή οι αντίστοιχες θεότητες με τη Δήμητρα, τη Περσεφόνη, τον Ερμή και τον Άδη, υποδέχονται τους επισκέπτες στους απόκρυφους χώρους της Μύησης στα Καβείρια Μυστήρια. Επάνω από τον χώρο του θεάτρου, στην αρχή της Μεγάλης Στοάς, δεσπόζει η θέση όπου ήταν τοποθετημένο το περίφημο άγαλμα της Νίκης.

Η Μεσαιωνική οχύρωση με τους τρεις **πύργους του Γενουάτη ηγεμόνα** Γκατιλούιζι, ενισχύουν την προστασία της Αρχαίας Πόλης από τις θαλάσσιες επιδρομές.

Επίσκεψη στο ανακαινισμένο Μουσείο, με τα εκθέματα της ανασκαφής στο Ιερό των Μεγάλων Θεών και το αντίγραφο της Νίκης, δωρεά του μουσείου του Λούβρου.

Συνεχίζοντας προς τα ανατολικά, συναντάμε τα **Κεραμιδαριά**, τα αρχαία εργαστήρια παραγωγής αμφορέων. Δίπλα είναι ο δρόμος που οδηγεί στο χωριό **Λουτρά** με το θαυμάσιο καφενείο κάτω από τα πλατάνια. Το ζεστό νερό των ιαματικών πηγών κυλάει δίπλα και τροφοδοτεί τις παρακείμενες **εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας**.

Νοτιοανατολικά του οικισμού των Θέρμων σε ύψος 150 μέτρων, ανάμεσα στα ρέματα του Πλατιά και του Καρδελή, βρίσκεται το μοναστήρι του Χριστού. Είναι το σημαντικότερο μεσαιωνικό μνημείο της Σαμοθράκης.

Ένας άλλος παραθαλάσσιος πύργος πιο ανατολικά, δίπλα στο **χειμάρρο του Φονιά**, κτισμένος το 1431, ενίσχυε την οχύρωση στα παράλια.

Στην ανατολική όχθη του ποταμού Φονιά βρίσκονται οι εκκλησίες των **Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης**, ενώ στα νοτιοανατολικά της γέφυρας συναντάμε τον **υστεροβυζαντινό ναό του Αγίου Αλεξάνδρου**. Ο ποταμός αυτός και το άφθονο νερό του ήταν το κύριο χαρακτηριστικό του οικισμού που κείτονταν στις δύο όχθες του. Σήμερα είναι ορατά στην επιφάνεια άφθονα λείψανα κατασκευών από τα αρχαϊκά μέχρι τα μεταβυζαντινά χρόνια.

Σε απόσταση 2,2 χιλιομέτρων από τη γέφυρα του Φονιά, σε ένα ακρωτήριο δίπλα στη θάλασσα, βρίσκεται η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, ανάμεσα σε απομεινάρια ενός οικισμού ρωμαϊκών- παλαιοχριστιανικών χρόνων.

Μετά 500 μέτρα στην όχθη του ρέματος Άγκιστρο, συναντάμε τα ερείπια μιας τρίκλιτης μεταβυζαντινής βασιλικής, τον Αϊ Γιώργη ή την Παναγία στο Στριβερό.

Επιστρέφοντας προς τα δυτικά συναντάμε την **παλαιοχριστιανική Βασιλική** στην Παλαιάπολη που χτίστηκε σε ανάμνηση της στάσης που έκανε εκεί ο Απόστολος Παύλος ταξιδεύοντας προς τη Νεάπολη, τη σημερινή Καβάλα.

Από την Παλαιάπολη ανηφορίζουμε για τη Χώρα, την πρωτεύουσα του νησιού. Είναι κτισμένη αμφιθεατρικά, με θέα το Θρακικό πέλαγος, **ανάμεσα στα δύο οχυρά. Δυτικά της πρώιμης εποχής του σιδήρου και ανατολικά του μεσαιωνικού κάστρου.** Στο κέντρο της Χώρας δεσπόζει η εκκλησία της **Κοίμησης της Θεοτόκου** που χτίστηκε το 1875. Δυτικά θα συναντήσουμε την **Ακρόπολη του Βρυχού**, με τα τρία μεγαλιθικά μνημεία, στην κορυφή ενός μακρόστενου υψώματος.

Ένα μικρό λαογραφικό μουσείο στεγάζεται στον όροφο ενός αναπαλαιωμένου σπιτιού δίπλα στην εκκλησία.

Από την Χώρα, ο δρόμος προς τον οικισμό Αλώνια συναντά το ρέμα της Σωτέρας που έδινε κίνηση σε όλους τους νερόμυλους του νησιού, με την χαρακτηριστική τοπική τεχνολογία, όπως και με στα υδροκινούμενα ελαιοτριβεία στον Ξηροπόταμο (Πλάτωνα Τερζή) και στο Λάκκωμα. (Γιώργου Χανού).

Βορειοδυτικά του χωριού Αλώνια βρίσκεται το Μοναστήρι του Αι Θανάση που υπήρξε μαζί με το Μοναστήρι του Χριστού, μετόχι της μονής Ιβήρων. Ξακουστές είναι οι εικόνες της Παναγίας Βρεφοκρατούσας και του Χριστού Παντοκράτορα που υπάρχουν στο Τέμπλο, έργα του κρητικού ζωγράφου Θεοφάνη που φιλοτέχνησε πολλές εικόνες της Μονής Ιβήρων.

Ένας αγροτικός δρόμος δυτικά οδηγεί στο **Μικρό Βουνί**, έναν αρχαιολογικό χώρο σπάνιου ενδιαφέροντος. «Εγγραφα» από πηλό της Μινωικής εποχής, φανερώνουν τον εμπορικό χαρακτήρα της μινωικής παρουσίας στη Σαμοθράκη στον 11^ο αιώνα π.Χ.

Από τις Μακρυλιές ανηφορίζουμε προς τον **Ξηροπόταμο**, με τα εγκαταλελειμμένα παλιά ελαιοτριβεία. Η εντυπωσιακή μεγάλη **υδατοδεξαμενή** των 500.000 κυβικών νερού, κάτω από την κορυφή του Σάος, θα ανακουφίσει τους αγρότες με άφθονο νερό άρδευσης, αλλά είναι και ένα αξιοθέατο.

Ανεβαίνοντας προς το χωριό Προφήτη Ηλία συναντάμε την **Μάνταλ Παναγιά**, όπου ήρθε στο φως ένα ιερό γυναικείας θεότητας, κατά πάσα πιθανότητα της Άρτεμης, ενώ σε υψόμετρο 800 μέτρων, στο χωριό Προφήτης Ηλίας (Κουρμπέτι) θα απολαύσουμε τη θέα προς το νότο με την απέραντη θάλασσα, την Ίμβρο και την Λήμνο.

Στο **Λάκκωμα** θα συναντήσουμε και άλλα παλιά ελαιοτριβεία. Από εκεί και πέρα διατρέχουμε τη νότια όχθη του νησιού προς τα ανατολικά, ανάμεσα σε πυκνή βλάστηση ελαιώνων. Ένα δρομάκι στα αριστερά μας οδηγεί στο εκκλησάκι της **Παναγιάς της Κρυμνιώτισσας**, λόγω του απόκρημνου υψώματος όπου είναι κτισμένο. Η απίστευτη ομορφιά της θέας μας αποζημιώνει για την δύσκολη ανάβαση. Κάτω χαμηλά απλώνεται η θαυμάσια αμμουδιά, η μοναδική του νησιού: **Η παχιά άμμος**. Εκεί όμως τελειώνει ο δρόμος. Η υπόλοιπη νότια ακτή του νησιού είναι απροσπέλαστη με αυτοκίνητο. Μόνο με το καΐκι που κάνει τον γύρο του νησιού θα μπορέσετε να βουτήξετε και να «λουσθείτε» κάτω από τον καταρράκτη **«Γυάλι»** που κατεβαίνει από ύψος 1500 μέτρων από τις κορυφές του Φεγγαριού και να θαυμάσετε τα περίεργα χρώματα και σχήματα των βράχων με το όνομα **«της γριάς τα πανιά»**.

Ένα αναψυκτικό ή τσίπουρο με τοπικές λιχουδιές στο ταβερνάκι , μας ξεκουράζουν . Ο ήλιος έγειρε μέσα στη θάλασσα. Ήρθε η ώρα της επιστροφής.

Προπαρασκευή

1. Ενημερωτικές πινακίδες
2. Φυλλάδια
3. Ψηφιακή ξενάγηση
4. Βελτίωση βατότητας σε δύσκολα σημεία
5. Λεωφορείο
6. Ανακατασκευή υδρόμυλου σε λειτουργία επίδειξης
7. Ανακατασκευή υδροκινούμενου ελαιοτριβείου επίδειξης
8. Μουσείο πετρωμάτων

Πληροφορίες από το βιβλίο «Σαμοθράκη, μικρός πολιτιστικός οδηγός» , των Δ. Ματσά και Α. Μπακιρτζή 2000.

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΙΣ ΒΑΘΡΕΣ

Ήπια Διαδρομή 1 : Χριστός-Γριά Βάθρα- Καρυώτες (2 ώρες)

Εκκίνηση από το δημοτικό Κάμπινγκ με κατεύθυνση νότια σε ένα ορεινό μονοπάτι που οδηγεί στα ερείπια του καθολικού μοναστηριού του **Χριστού**.

Συνεχίζουμε δυτικά και συναντάμε το ρέμα με τους καταρράκτες της Γριάς Βάθρας με τις διαδοχικές λίμνες (βάθρες) που σχηματίζει το παγωμένο νερό στην πορεία του.

Συνεχίζουμε δυτικά μέχρι τα Κοφίνια όπου συναντάμε το ρέμα των Άνω Καρυωτών με τους δικούς του καταρράκτες. Από κει επιστρέφουμε ανατολικά προς τα Θερμά. Στο όμορφο χωριό, αλλά και στο δρόμο προς τη Γριά Βάθρα, υπάρχουν ταβερνάκια με εξαιρετική ντόπια κουζίνα στην οποία επικρατεί το κατσικάκι σε πολλές παραλλαγές.

Προπαρασκευή

Οδηγός

Πινακίδες

προστατευτικά ξύλινα στηθαία

Εξομάλυνση μονοπατιών.

Ήπια διαδρομή 2 :Βάθρες του Φονιά (1 ώρα)

Εκκίνηση από το καφενείο στον Πύργο του Φονιά. Η διαδρομή ακολουθεί την κοίτη του ομώνυμου ποταμού προς τον καταρράκτη και τη λίμνη του Φονιά, όπου φθάνουμε μετά από μισή ώρα πεζοπορία. Μια βουτιά στην λίμνη και επιστροφή στο καφενείο- ταβέρνα

Προπαρασκευή

Εξομάλυνση μονοπατιού δίπλα στο ποτάμι

Μέτριας δυσκολίας Διαδρομή 3

Από το Κφούκλιο στις πηγές της Καρυάς (3 ώρες)

Εκκίνηση από την τοποθεσία Κφούκλιο στο ανατολικό άκρο του νησιού, λίγο πριν τον Κήπο. Ανηφορίζουμε προς το Αμόνι, ένα διάσελο, μια κορυφογραμμή, που έχει θέα και στις δύο πλευρές του Θρακικού πελάγους, το βόρειο και το νότιο. Κοντά είναι και η χαμηλή πλαγιά της Ίμβρου.

Εδώ το βράδυ επικρατεί απόλυτο σκοτάδι, χωρίς κανένα μακρινό φως να μετριάζει τη λάμψη των αστεριών. Είναι κατάλληλο μέρος για τους ερασιτέχνες αστεροσκόπους, που ανεβάζουν μέχρι εκεί τα τηλεσκόπιά τους. Στην Καρυά θα συναντήσουμε τις πηγές του ρέματος του Φονιά

Προπαρασκευή

Οδηγός

Πινακίδες

προστατευτικά ξύλινα στηθαία

Εξομάλυνση μονοπατιών

Κατασκευή μικρού αστεροσκοπίου στο Αμόνι

Ερασιτεχνικά τηλεσκόπια

Φωτισμός νυχτερινής διαδρομής με ηλιακούς λαμπτήρες

Ορειβατικά μονοπάτια

1. Από Θερμά:

Ξεκίνημα νωρίς το πρωί από τον κεντρικό δρόμο των Θερμών. Η πορεία δεν είναι πάντα ανηφορική. Δεν φαίνεται από κάτω, αλλά συναντάμε οροπέδια, κοιλάδες και χαράδρες.

Πρώτη στάση για ξεκούραση στα Κοφίνια. Δεύτερη στο δάσος Μαρτίνη και τρίτη στα Καλαμίθρια. Από εκεί ξεκινάει το τελευταίο ανέβασμα μέχρι τη βραχώδη κορυφή του Σάος. Η θέα είναι συγκλονιστική από το ύψος των 1611 μέτρων. Σαν χάρτης η θάλασσα με τα νησιά, τα βουνά και τις ακτές γύρω μας. Δίπλα μας οι Θεοί παρακολουθούσαν τον τρωικό πόλεμο και επενέβαιναν στην έκβασή του, ανάλογα με τις προτιμήσεις του καθενός. Ελαφρύ κολατσιό και νωρίς το απόγευμα αρχίζει η κατάβαση. Διάρκεια ορειβασίας μια ημέρα.

Προετοιμασία

Η ασφάλεια των ορειβατών προέχει. Ένα ορειβατικό καταφύγιο είναι απαραίτητο, με τα είδη πρώτων βοηθειών, φάρμακα, νερό, τροφή). Το μονοπάτι θα πρέπει να φωτίζεται τις νύχτες με ηλιακούς λαμπτήρες. Η ηλεκτρική ενέργεια εκεί ψηλά μπορεί να παραχθεί εύκολα είτε με το ήλιο (μικρό φωτοβολταϊκό), είτε με τον άνεμο (μικρή ανεμογεννήτρια), είτε με τους καταρράκτες (μικρό υδροηλεκτρικό). Απαραίτητο και το WiFi για την ηλεκτρονική ξενάγηση και τους αισθητήρες για το πέρασμα ανθρώπου και την πυρανίχνευση. Δεν πρέπει να χαθούν άλλοι ορειβάτες στο Σάος ούτε να καούν τα απρόσιτα δάση του απροσπέλαστου βουνού.

2. Από Χώρα

Ξεκίνημα από τον Αϊ Γιώργη (Ταβέρνα Εξοχικό)

Στάσεις στην Αγία Ανέμη, στους Βοράδες, στον Βόλακα. Από εκεί στην κορυφή του Σάος. Ή εάν μικρό καταφύγιο στο υψόμετρο των 600 μέτρων είναι απαραίτητο. Επιστροφή με την αντίστροφη διαδρομή. Αν αντέχετε σας περιμένει η βραδινή ζωή στη Χώρα.

Για την ασφάλεια των ορειβατών ισχύουν ο,τι επισημάναμε για την πρώτη ορειβατική διαδρομή.

3. Από Κρυμνιώτισσα

Στάσεις στα Φύλλα, στο Καράβι, στο Καραγιαννάκη, στη Μαλακού, όπου υπάρχει καταφύγιο. Ακολουθεί η Αγία Θέκλα και το Γιάλι, η κορυφή από όπου ξεκινά ο μεγάλος καταρράκτης που καταλήγει από ψηλά στην απρόσιτη ακτή του νότου μέσα

στη θάλασσα. Από το Γιάλι ξεκινούν οι τολμηροί που κάνουν Canyoning, κατεβαίνοντας δίπλα στον καταρράκτη, μέχρι τη θάλασσα.

Εκεί ψηλά υπήρχαν στην αρχαιότητα ορυχεία χαλκού και σύμφωνα με την παράδοση ζούσαν άγριες φυλές.

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ – ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης – ανάδειξης της προτεινόμενης Αρχαιολογικής και Παραδοσιακής Διαδρομής περιλαμβάνονται τα παρακάτω έργα προς υλοποίηση. Τα έργα αυτά βρίσκονται και στο επίκεντρο του σχεδιασμού του Δήμου Σαμοθράκης όσον αφορά τη δημιουργία υποδομών πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος στη βάση της αξιοποίησης της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

1. Δημιουργία Μουσείου Πετρωμάτων στο Παλιό Δημοτικό Σχολείο του Οικισμού Προφήτη Ηλία στη Σαμοθράκη

Το έργο αφορά στην αποκατάσταση του παλιού Δημοτικού Σχολείου στον οικισμό Προφήτη Ηλία και τη μετατροπή του σε επισκέψιμο Μουσείο Πετρωμάτων και Φυσικής Ιστορίας. Το κτίριο διαθέτει τους κατάλληλους χώρους για την κάλυψη των αναγκών τοποθέτησης και έκθεσης της συλλογής πετρωμάτων η οποία έχει συγκεντρωθεί και επιμεληθεί για τους σκοπούς της παρούσης (υπάρχει ήδη δωρηθείσα συλλογή πετρωμάτων αποτελούμενη από 300 ταυτοποιημένα πετρώματα και 150 ταυτοποιημένα απολιθώματα ηλικίας μέχρι 4,5 εκατ. χρόνων ενώ υπάρχει και πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για τον εμπλουτισμό του μελλοντικού μουσείου με επιπλέον συλλογές αξιόλογων εκθεμάτων προϊστορικού και παλαιοντολογικού ενδιαφέροντος).

Για την υλοποίηση του προτεινόμενου έργου υπάρχει σχετικός φάκελος για τον οποίο εκκρεμεί η σχετική επικαιροποίηση και ολοκλήρωσή του προκειμένου να καταστεί ώριμο προς ένταξη σε χρηματοδότηση (σύμφωνα με σχετική έκθεση, ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στις 400.000€ περίπου).

2. Δημιουργία Γεωμυθολογικού Πάρκου στη Σαμοθράκη

Το έργο αφορά στη δημιουργία περιβαλλοντικού γεωμυθολογικού και ιστορικού Θεματικού Πάρκου, με τη χρήση νέων καινοτόμων τεχνολογιών και εργαλείων.

Η πρόταση περιλαμβάνει συνοπτικά την συγκέντρωση, αξιολόγηση και αξιοποίηση της γεωμυθολογικής πληροφορίας (γεωλογικής και παλαιογεωγραφικής εξέλιξης), της περιβαλλοντικής κατάστασης και περιβαλλοντικών μεταβολών, και της ιστορικής πληροφορίας για τον σχεδιασμό διαδρομών – μονοπατιών που θα καλύπτουν και θα συνδέουν την φυσικογεωγραφική εξέλιξη της περιοχής με την ελληνική μυθολογία (λ.χ. αναφορές στον κατακλυσμό του Δαρδάνου στη Σαμοθράκη που περιγράφεται από τον Διόδωρο τον Σικελιώτη, στα νεολιθικά μνημεία και τους προϊστορικούς οικισμούς κλπ).

Ο Σχεδιασμός Γεωμυθολογικού Πάρκου περιλαμβάνει τα παρακάτω:

- Χώρο Στέγασης των δραστηριοτήτων του Γεωμυθολογικού Πάρκου (θα φιλοξενηθεί σε ειδικό χώρο στο Μουσείο Πετρωμάτων).
- Σημεία θέασης και παρατήρησης, κιόσκια και ταμπλό πληροφόρησης.
- Παραγωγή πολυμέσων (επαυξημένη εικονική πραγματικότητα).
- Ήπιου χαρακτήρα παρεμβάσεις όπως σχεδιασμός γεωμυθολογικών μονοπατιών.
- Σύνδεση με αρχαιολογικούς χώρους και τόπους ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς.

(σύμφωνα με σχετική τεχνική πρόταση, ο προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στις 600.000€ περίπου).

3. Αποκατάσταση και Επανάχρηση για Χρήσεις Πολιτισμού και Επίδειξης του Παλιού Παραδοσιακού Νερόμυλου στη Χώρα Σαμοθράκης

Το συγκεκριμένο κτίριο, κυριότητας του Δήμου, αποτελεί το καλύτερα διατηρημένο κτίριο νερόμυλου στο νησί που επί χρόνια (σταμάτησε τη λειτουργία του στα τέλη της δεκαετίας του 70) λειτουργούσε ως Αλευρόμυλος κινούμενο με υδατόπτωση για το άλεσμα σιταριού και την παρασκευή αλευριού το οποίο τροφοδοτούσε με αλεύρι τις οικογένειες του οικισμού.

Η αποκατάσταση και επανάχρησή του αποσκοπεί στην επίδειξη της τεχνολογίας και την αναπαράσταση του τρόπου λειτουργίας των παραδοσιακών νερόμυλων που υπήρχαν τότε στο νησί, με στόχο την διατήρηση της γνώσης και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (που κινδυνεύει να χαθεί στο πέρασμα του χρόνου) παράλληλα με τη δημιουργία ενός βιωματικού και ελκυστικού πόλου έλξης επισκεπτών.

(οι ανάγκες αποκατάστασης και επανάχρησης εκτιμώνται σε 600.000€ περίπου).

4. Αποκατάσταση και Επανάχρηση για Χρήσεις Πολιτισμού και Επίδειξης του Παλιού Παραδοσιακού Ελαιοτριβείου στον Ξηροπόταμο Σαμοθράκης

Το συγκεκριμένο κτίριο αποτελεί το καλύτερα διατηρημένο κτίριο παραδοσιακού ελαιοτριβείου στο νησί (διασώζεται μέχρι σήμερα σε καλή κατάσταση ο μηχανολογικός του εξοπλισμός) που επί χρόνια (σταμάτησε τη λειτουργία του στις αρχές της δεκαετίας του 80) λειτουργούσε ως Ελαιοτριβείο κινούμενο με υδατόπτωση για την παραγωγή λαδιού των ελαιώνων του νησιού για την προμήθεια των κάτοικων του.

Η αποκατάσταση και επανάχρησή του αποσκοπεί στην επίδειξη της προ-βιομηχανικής τεχνολογίας και την αναπαράσταση του τρόπου λειτουργίας (με ενέργεια από υδατοπτώσεις) των παραδοσιακών ελαιοτριβείων του νησιού καθώς και στην λειτουργία του ως μικρό μουσείο ελαιοουργικής τέχνης, με στόχο την διατήρηση της γνώσης και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς (που κινδυνεύει να χαθεί στο πέρασμα του χρόνου) παράλληλα με τη δημιουργία ενός βιωματικού και ελκυστικού πόλου έλξης επισκεπτών.

(οι ανάγκες αποκατάστασης και επανάχρησης εκτιμώνται σε 900.000€ περίπου).

Στέλιος Βαλμάς,

Πρόεδρος Συλλόγου «Βιώσιμη Σαμοθράκη»

τηλ. 6977000097